Niels Hemmingsens ligprædiken over Herluf Trolle

Taler
Niels Hemmingsen
Teolog

Dato
15. juli 1565

Sted
Herlufsholm Kirke

Omstændigheder
Dette er et uddrag af prædikenen.

Prædikentekster
Esajas' Bog kapitel 12, vers 3
Matthæusevangeliet kapitel 10, vers 29

I Christian d. 3's bibel (1550)
Esajas' Bog kapitel 12, vers 3
Matthæusevangeliet kapitel 10, vers 29

Vdi al Modgang Sorrig oc Hiertens banghed, min fromme fru Birritthe, haffue wi al trøst oc husualelse at hente vdi Salighedsens kilde, om huilcken Esaias taler vdi sit Tolffte Capittel oc siger: J skulle øse Vand met glæde aff Salighedsens kilde.

Denne salighed er IESVS CHRISTVS Guds Søn, som er oss giffuen aff Gud Fader til en Saliggiørere. Kilden er Guds Grundløse oc offuerflødige barmhiertighed, huilcken hand beuiser oss arme menniske, som omuender sig til hannem ved Troen til Jesum Christum. Det Vand som wi skulle øse aff denne Kilde, er trøst oc husualelse aff den Helligaand, vdi mod al hiertens banghed, som oss kand paakomme vdi denne Verden. Der faare er det høyligen fornøden, at wi vide huorlunde wi kunde met glæde øse Vand aff denne Salighedsens Kilde. Endog at denne Kilde er offuerflødig, da kand icke alligeuel huer komme til hende oc øse aff hende. Men aleniste de som ere vdi vor Herre Jesu Christo ved troen.

Det er de som vender sig Synden til Gud, forlader sig til Jesu Christi fortienste oc verdskyld, oc haffue sind oc vilie til at vere Gud lydige, oc at leffue Gudfryctige, høffskelige oc retferdige vdi denne Verden. Disse vide veyen til salighedsens Kilde, oc met troen øser der aff Vand, det er, husualelse vdi al modgang oc hiertens banghed. De andre som bære Christi naffn til forgeffuis, det er, de som leffuer foruden Penitentz, som haffue troen vdi munden oc icke vdi hiertet, som lader Synden lede sig huort hun vil, kunde icke øse Vand aff denne saligheds Kilde, For den glipper det redskab som de skulle øse met, som er

en stadig tro til Gud ved Jesum Christum, vor eniste Meglere oc saliggiørere. Saa haffue i min fromme fru Birritthe, vdi denne eders hiertens banghed, ingen anden bedre oc vissere trøst, end at i bliffue hoss denne Kilde, oc øse dette trøstelige Vand aff hende met troen, som i haffue til den Herre Jesum Christum. Dette Vand aleniste køler it bedrøffuit hierte. Fordi den Helligaand er der vdi oc vender sorgen om til glæde, oc stadfester hiertit vdi Guds Naade oc Barmhiertighed. Huorlunde øser troen Vand aff Salighedsens kilde? Troen skal see til fire ting besynderlige naar mennisket er bange. Det første er Gud Fader, det andet er Jesus Christus, det tredie er den gantske Christne Kircke, det fierde er den tilkommende Herlighed oc ære, som oss er at bekomme vdi Opstandelsen aff døde.

Først skal Troen see til Gud Fader, oc betencke hans vilie, Retferdighed, Vissdom, oc Barmhiertighed. Gud Faders vilie betencker Troen effter Christi ord oc løffte, som staar screffuit Matth: 10. Kiøber mand icke tho spurre for en pending? alligeuel falder der ingen aff dennem paa jorden vden eders Faders vilie. Met disse ord lærer Christus, at huad kaarss oc modgang Guds børn offuerkommer vdi denne Verden, det kommer vdaff Guds gode vilie. Effter denne Guds vilie, bør it Christet menniske at skicke sin vilie. Huilcket wi ocsaa bede vdi vor daglige bøn: Vorde din vilie paa Jorden, som hand er vdi Himmelen. Der faare skulle wi saa sige aff troen vnder kaarssit. O Himmelske Gud Fader, effterdi det vaar din gode vilie, at det kaarss skulde komme mig paa, giff mig din Aand oc naade, at ieg kand vere dig lydig, met al taalmodighed vnder dette kaarss, oc trøst mig met din Hellig Aand, for din kiere Søns Jesu Christi skyld. Der nest betencker oc troen Gud Faders Retferdighed, som ingen ting giør for vden sag. Gud gaff oss liffuit, er det ey da Retferdigt, at hand tager det sit er, effterdi hand icke tagerit, at det skal bliffue borte, men at det skal megit bedre foruaris hoss hannem end hoss oss, Oc vil giffue alle vore Legemlige liff igen paa den yderste Dommedag.

Siden tencker oc Troen Gud Faders Vissdom, som lader sin Kircke nu vdi en maade, nu vdi en anden proberis. Gud tager mange aff denne Verden for wtacknemmeligheds skyld, at Verden er dennem icke verd, mange Gudfryctige tager hand oc bort, at de skulle icke lide meer modgang vdi denne wsle Verden, at de skulle icke meer kempe met vor arffue fiende Dieffuelen. Denne Guds Vissdom seer Troen til, oc veed at ingen Christen kaldis aff denne Verden, vden Guds vise raad, ia hannem til det beste som henkallis. Betencker oc Troen Gud Faders barmhiertighed, i det at al den Christne Kirckis kaarss, oc alle

Gudfryctige Menniskers modgang, er ekun it Faderligt riiss, met huilckit hand paaminder oss, at wi bliffue hannem lydige, oc icke lade kiød oc blod forføre oss fra hannem. Før end du ydmygede mig (siger Dauid) da foer ieg vild. Jtem, det vaar mig got, at du ydmygede mig, at ieg kunde lere din vilie. Saa skulle wi met Troen see til Guds vilie, Retferdighed, Vissdom oc Barmhiertighed, vdi al kaarss oc modgang.

Det Andet som Troen skal see til vdi modgang, er IESVS CHRISTVS, Huilcken som al den stund hand legemlige omgicks i denne Verden, leed modgang. Hans exempel er alle Christne faares at følge effter. Der faare siger hand: Vil nogen vere min Discipel, hand skal forsage sig selff, oc tage sit kaarss paa sig oc følge mig effter. Her vil Christus at huer skal bære sit Kaarss, det er, huadsomhelst Forfølgelse eller modgang, oss paakommer aff Guds gode vilie oc raad, det skulle wi bære. Det er, wi skulle icke falde vnder kaarssit, bære det met taalmodighed, oc see til den Herre Christum, som gick for oss vdi Kaarssit, oc vil at wi skulle vere sig lig der vdi.

Det Tredie som Troen skal see til vdi modgang, er den gantske Christne Kircke. Saa at wi aff den gantske Christne Kirckis exempel lære at bære Kaarssit taalmodige. Derfor siger Petrus 1. Pet: 5. Vider at lige saadan modgang, gaar eders Brøderskab offuer vdi Verden. Brøderskab kalder Apostelen, den gantske Christne Kircke, som er i denne Verden vnder Kaarssit, paa det hun skal vere fri i den anden Verden. Der faare siger oc Petrus 1. Pet:4. Det er tid at Dommen skal begynde paa Guds huss. Men begyndis hand først paa oss, huad ende vil det da faa met dem, som icke tro Guds Euangelio. Saa skal Troen vnder Kaarssit see til den gantske Christne Kirckis vilkaar, som i denne Verden aleniste Dømmis oc ræffsis met Kaarssit. Men alle Wgudelige skulle Dømmis met wendelig pine.

Det Fierde som Troen skal see til vnder Kaarssit, er den tilkommende Herlighed oc ære, som alle Menniske er berid vdi Himmerigis rige. Mod denne euige Herlighed, ære oc glæde, skulle wi sette denne timelige modgang oc kaarss wi bære i denne Verden. Naar wi sette disse tho sammen, Kaarssit her i Verden, oc æren oc glæden i den anden Verden, Da haffue wi aff det euige, husualelse imod det timelige. Der faare siger Paulus Roma: 8. Jeg holder det saa, at denne tids pinactighed, er icke verd at acte vdi mod den Herlighed som skal oss obenbaris. Oc Petrus 1. Pet: 5. Naadens Gud som kalder oss til sin euige Herlighed, i Christo Jesu, hand fuldkommelig berede, styrcke, bekreffte oc grundfeste eder, som lide en liden tid. Her vil Petrus at wi skulle vnder Kaarssit, som wi ere vnder

vdi denne Verden, see op til den euige Herlighed wi ere kallede til vdi JEsu Christo, oc der met trøste oss.

Saa haffuer ieg nu sagt, huorlunde Troen vdi al genuordighed vdi denne Verden, skal øse Vand, aff Salighedsens Kilde, oc see til Gud Faders vilie, til Guds Søns exempel, til den gantske Christendoms vilkaar, oc til den euige Herlighed, som dem staar til, som her vdi Troen oc taalmodighed bliffuer varactige indtil enden. Her aff skulle i ocsaa min fromme Fru Birritthe, som en Jesu Christi lem, lade eder husuale vdi denne Sorrig oc Hiertens banghed, som i haffue for Eders fromme Hosbonde her Herluff Trolle, som Gud haffuer kaldet aff denne wsle Verden, til euig Herlighed oc glæde.
Ydermere haffue i ocsaa, min fromme Fru Birritthe, her aff husualelse, at i vide, at salige Her Herluff, hand Christelige baade leffuede oc døde. Saa at der er ingen tuil paait, at hand er hoss Guds hellige Engle, oc hellige Forfædris Siele, som er i glæde vdi Jesu Christi neruærelse, oc foruenter hand daglige met alle Guds børn, at Gud skal snart giøre en ende paa denne Verden, oc skal stryge graaden aff alle Guds børns øyen, och saa fuldkomme sit Løffte som hand sagd haffuer, Johan: 10 Jeg giffuer mine Faar det euige liff.

Er det eder oc en stor husualelse, at den Almectigste Gud vilde, at salige her Herluff skulde komme til Lands, oc affskedis fra denne Verden vdi eders, Her Byrre Trollis Ridders, salige Niels Trollis, salige her Herluffs kiære brødre, salige fru Anna Frijs, som vaar salige Niels Trollis hustru, Fru Birritthe Rosenkrantz, oc mange andres neruærelse, oc siden ærlige hen førdis til sin huilested, oc der bleff Begraffuen vdi mange fromme Christnes aasyn, som fulde hans lig her fra Kiøbnehaffn til Herluffsholm. Disligest ocsaa ia allermest, haffue i daglige trøst oc husualelse vdi eders aluerlige oc Christne Bøn til Gud. Thi aldrig er it Menniskis sorrig saa stor, at det finder ey trøst vdi sin Bøn, saa fremt som hun kommer aff en Christelig tro. Fordisaa den helligAand giffuer sig besynderlige tilkiende, oc lader føle sin neruærelse oc krafft vdi Menniskens hierte, naar det inderlige indfalder til Gud vdi sin Bøn. Der faare siger Dauid i den Attinde Psalme: Naar ieg er vdi angist, da kalder ieg paa Herren, oc raaber til min Gud, saa Bønhører hand min røst aff sit Tempel. Oc i den første oc halff femtesindstiue Psalme siger Gud: Hand kalder paa mig oc Jeg Bønhører ger hannem, saa at ieg er hoss hannem vdi hans nød oc angist.
Saa haffuer, min fromme fru Birritthe, alle Guds børn aff Verdsens begyndelse hafft deris største glæde oc husualelse vdi deris Bøner til Gud. Oc tuil ieg icke at i faa meget større husualelse vdi eders hierte, naar i giøre eders Bøn til Gud, end i

ellers kunde faa, aff alle Verdsens menniske. Saa vil ieg nu haffue Eder kierligen ombedet, at i Salighedsens Kilde søge met en stadig Tro til Gud, oc en inderlig Bøn, som aldrig skee kand vden aandelig husualelse. Oc lader Eder dette til sinde, at den Almectigste, Vise oc gode Gud haffuer intet giort, vden det som er got oc til Salighed, Oc bliffuer saa stadige hoss hannem, som hoss eders allerkieriste Fader, oc priser oc tacker hannem met Hierte oc Mund oc gantske liffuit. Oc tencker paa Sancti Pauli raad, som hand giffuer dem som Gud haffuer vndit meer end en anden i Verden, at de bliffue Rige vdi gode gierninger, oc icke forsmaa vor Herris Jesu Christi lemmer.

Haffuer ieg, min fromme Fru Birritthe, vdi en god mening ladet vdsette denne Predicken, ieg haffde vdi salige Her Herluffs begraffuelse, forhaabendis, at det skal kom me mange Guds børn til gode, baade for det gode Exempel, at alle fromme haffue her vdi salige Her Herluffs leffnit oc affgang: Disligest ocsaa for Christi aluerlige Formaning skyld, som ieg i denne Predicken forklarit haffuer, oc haffuer altingest vent oss til Lærdom, at wi saa motte leffue vdi Verden, at wi gladelige dø kunde. Saa beder ieg Eder gierne, at i samme Predicken ville anamme, oc lade Læse for Eder, mig haabis at det skal komme Eder til gaffn oc glæde, Formedelst vor Herre Jesum Christum, som altid vil vere hoss, naar wi høre, Læse, tencke hans salige Ord. Denne Jesum Christum beder ieg aff gantske hierte, at hand vil vere hoss Eder, trøste oc regere eders Hierte met sin Helligaand. Huilcken Jesu Christo met Fader oc den Helligaand, ske loff, priss oc ære fra nu oc til euig tid: Amen. Aff Kiøbnehaffn den Tiuende Augusti. Anno Dominj 1565.

Eders tienere

Niels

Hemmingsøn Doctor.

Kilde
En Predicken, som bleff Predicket aff Niels Hemmingsøn udi salige Herluff Trolle Ridders Begraffuelse udi Herluffsholm den 15. Jul. 1565

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
Begravelsestale, Første tekstrække, Mindetale, Prædiken, Prædikener fra 1500-tallet, Reformationen

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/niels-hemmingsens-ligpraediken-over-herluf-trolle